KARINIŲ LEIDINIŲ RENGIMO PROBLEMOS

1998 m. įkūrus Mokymo ir doktrinų valdybą, viena iš pagrindinių jos funkcijų buvo rengti karinius leidinius Lietuvos kariuomenei. Praėjo visas dešimtmetis. Analizuojant situaciją, skaičiuojant, kas padaryta, vertinant nuveiktus darbus pagal dabarties kriterijus ir reikalavimus, galima viešai konstatuoti problemas, kilusias dėl objektyvių ar subjektyvių priežasčių, ir pasidžiaugti nuveiktais darbais. Mokymo ir doktrinų valdyba buvo palyginti greitai sukomplektuota iš kadrų, kurie neturėjo pakankamos tarnybinės patirties ir karinio išsilavinimo, kad galėtų rengti doktrininius ir kovinio rengimo leidinius visoms karinių pajėgų rūšims. Leidinius vertė ir redagavo civiliai vertėjai ir stilistai. Praktika parodė, kad tiesioginis leidinių vertimas iš užsienio kalbų netinka, nes yra tam tikrų ypatumų ir skirtumų tarp Lietuvos ir kitų šalių kariuomenių. Jau dabar aišku, kad į lietuvių kalbą išverstus vadovėlius Lietuvos kariuomenei turėtų pritaikyti atitinkamų karinių sričių specialistai. Reikia pripažinti, kad tuo metu nebuvo nustatyta aiški karinių leidinių rengimo sistema ir pats poreikis, kokių leidinių reikia Lietuvos kariuomenei. Dėl leidinių rengimo ir jų kokybės ne kartą buvo sulaukta karinių pajėgų, kariuomenės vadovybės kritikos. Atsižvelgdama į to meto galimybes MDV sutelkė dėmesį į pavaldžių karinių vienetų veiklos administravimą ir mokymo programų rengimo kontrolę.

Apie karinių leidinių svarbą Lietuvos kariuomenės koviniam rengimui, apie karinių leidinių rengimo sunkumus ir galimus sprendimų būdus kalbėjomės su Mokymo ir doktrinų valdybos Doktrinų ir koncepcijų skyriaus viršininku plk. ltn. **Olegu NALIOTOVU.**

Situacija

– Ar būtinųjų kovinio rengimo leidinių parengimas yra vien Mokymo ir doktrinų valdybos problema?

– Sumanymas sukurti Mokymo ir doktrinų valdybą nebuvo dviračio išradimas. Visame pasaulyje kariuomenėse yra ir kompetentingai veikia tokios mokymo ir doktrinų valdybos. Jų uždavinys – suvienodinti, standartizuoti savo šalies karinių vienetų mokymą ir kovinį rengimą. JAV kariuomenėje toks padalinys atsirado po Vietnamo karo. Amerikiečiai, išstudijavę nesėkmių Vietnamo kare pamokas, įkūrė panašią instituciją savo kariuomenėje, kuri buvo atsakinga už karinio rengimo standartizavimą. Tai buvo labai svarbu. Kai buvo įkurta mūsų Mokymo ir doktrinų valdyba, tikslai ir reikalavimai buvo panašūs. Iš pradžių visi manėme, kad tai bus nesudėtinga

ir gana lengva veikla. Pagrindinį darbą padarys vertėjai, kalbos redaktoriai, po to įsitrauks įvairių sričių kariuomenės specialistai, profesionalai... ir darbas baigtas. Deja. Gyvenimas parodė visai ką kita. Tiesioginio vertimo ir kalbos redagavimo darbo nepakako. Su kariniais leidiniais nuolat turi dirbti karininkai profesionalai, kurie turi tiesioginės kovinės patirties, išmanymo, yra įgiję tam tikrą karinį išsilavinimą ir gali pateikti savo žinias, patirtį, vertinimus dėl karinio vadovėlio turinio ir formos.

– Ar pirmieji mūsų kariuomenės vadovėliai buvo labai blogi?

– Ne. Taip teigti būtų per daug kategoriška. Pirmieji vadovėliai buvo parengti pakankamai gerai. Tik tada mūsų Mokymo ir doktrinų valdyboje patarėjais dirbo Didžiosios Britanijos kariuomenės atstovai. Paaiškėjo, kad visa vadovėlio mūsų lietuviškai kariuomenei terminologija ir filosofija išėjo britiška. Paskui patarėjais dirbo amerikiečiai. Viską pradėjome redaguoti pagal jų reikalavimus. Tuo metu mūsų valdyba susilaukė ir pirmosios kritikos: doktrinų valdyba yra, o standartizuotų vadovėlių nėra. Pavyzdžiui, iki šiol mūsų mokymo įstaigos neturi suvienodintų taktikos parengimo vadovėlių. Kiekvienas instruktorius, dėstytojas naudojasi savo konspektais ir užrašais, kuriuos jis įsigijo pasimokęs užsienio šalių karo mokymo įstaigose. Interpretacija ta pati, tik kitas požiūris.

– Kokių ėmėtės priemonių?

– Aš dirbu kariuomenės mokymo sistemoje jau ne pirmus metus. Prisimenu, Mokymo ir doktrinų valdybai pradėjo vadovauti brigados generolas J. V. Žukas. Jis pastebėjo, kad mes tapome administraciniu vienetu, vadovaujančiu pavaldžioms struktūroms, bet negeneruojame jokių karinės teorijos minčių. Pastabos buvo teisingos ir išsakytos laiku. Reikėjo nuo ko nors pradėti. Jeigu visi sako: „nėra vadovėlių, nėra sistemos, neaišku, kokių vadovėlių trūksta“, vadinasi, pirmiausia išsiaiškinkime poreikius. Tada žinosime, kiek ir ko mums trūksta. Brigados gen. J. V. Žukas paskatino rūpintis leidinių rengimo tvarkos prioritetais. Gimė projektas „Būtinųjų kovinio rengimo leidinių katalogas“.

– Paaiškinkite, koks tai yra dokumentas – „Būtinųjų kovinio rengimo leidinių katalogas“?

– Tai kariuomenės vado tvirtinamas dokumentas, nustatantis, kokius kovinio rengimo leidinius būtina naudoti koviniam rengimui kariniuose vienetuose. Katalogas (sutrumpintai – BKRLK) sudarytas iš trijų dalių. Pirmoje dalyje išdėstyti visi būtinieji kovinio rengimo leidiniai pagal kategorijas ir kariuomenės pajėgų rūšis. Nurodomas kovinio rengimo leidinio pavadinimas, kodas, privalomas naudoti turimas leidinys lietuvių arba

Plk. ltn. Olegas Naliotovas: „Kovinio rengimo leidiniams rengti – atvira kūrybos erdvė“.

užsienio kalba (kol bus parengtas leidinys lietuvių kalba). Antroje dalyje pateikiamos karinių vienetų leidinių schemos, o trečioje dalyje – leidinių poreikio lentelės. Šitas katalogas apima apie 600 leidinių. Atrodo, daug. Bet tai yra tik minimumas to, ko reikia kariuomenei.

– Ir kokie jo sudarymo principai?

– Jeigu yra kovinis vienetas, vadinasi, turi būti ir jo kovinis statutas. Arba – taktinis vadovėlis, kuriame paaiškinta, kaip tam vienetui mūšio lauke veikti. Čia – teorija. Kitas dokumentas – praktiniai klausimai: individualių ir kolektyvinių užduočių standartai, kur žingsnis po žingsnio aprašoma, kaip vykdyti tą ar kitą užduotį. Žinoma, kariniame vienete yra ginkluotė. Vadinasi, reikalingi vadovėliai, kuriuose būtų aprašytos tos ginkluotės techninės charakteristikos, jos eksploatacija, priežiūra... Penkta leidinių kategorija – administraciniai leidiniai. Tai karinės vadybos organizavimo, fizinio rengimo, šaudymo kursų vadovai ir kt.

Standartizuoti leidiniai

– Įdomu sužinoti, kas yra kovinio rengimo leidiniai?

– Tai – KAS naudojamos mokymo ir metodinės priemonės, nustatančios kovinio rengimo standartus ir skirtos rengti karius ir karinius vienetus vykdyti individualias ir kolektyvines užduotis. Jie skirstomi į dvi grupes: būtinuosius kovinio rengimo leidinius ir rekomenduojamuosius kovinio rengimo leidinius. Būtinieji kovinio rengimo leidiniai pagal paskirtį skirstomi į penkias kategorijas.

– Kokias?

– Pirmiausia reikia paminėti doktrinų leidinius,

Kariniai vadovėliai.

kuriuose aprašomi taktinio lygmens karinių vienetų panaudojimo principai ir galimybės. Kita grupė – kolektyvinio rengimo leidiniai, kurie apima karinių vienetų kolektyvinio rengimo užduočių atlikimo standartus; tada reikia paminėti individualiojo rengimo leidinius, kurie apima karių specialistų individualių užduočių atlikimo standartus. Tai, kaip jau minėjau, techniniai leidiniai, kurie apima ginkluotės, technikos, įrangos techninius aprašymus ir charakteristikas, eksploatacijos ir priežiūros žinynai. Administraciniai leidiniai skirti kasdienei karinių vienetų veiklai ir koviniam rengimui organizuoti (šaudymo kursai, mokymo vadovai).

– Aišku, kad kovinio rengimo leidinių rengimas yra nelengvas kūrybinis darbas?

– Be abejo. Svarbiausia, tai darbas, kuriam reikia išprusimo ir visų karinių procesų išmanymo. Reikia taip pat žinoti NATO šalių kariuomenių patirtį ir iniciatyvas šiuo klausimu. Pastaruoju metu leidinių rengimo darbo grupės buvo sudaromos iš kompetentingų mūsų kariuomenės specialistų. Tačiau daugeliui iš jų reikėjo vykdyti tiesioginės pareigas kariniuose vienetuose, todėl jų vadai nepalankiai žiūrėjo į pavaldinių atitraukimą nuo tiesioginių pareigų vykdymo.

– Galima pamanyti, jog rengėjams papildomas darbas – našta? Gal stokojama ir motyvacijos?

– Nežinau, kodėl neįprasta kariškius paskatinti už kūrybinį darbą. Leidinių rengimas yra svarbi kovinio rengimo užduotis. Kiekvienas karininkas turėtų būti motyvuotas taip, kad pats rodytų iniciatyvą ir norą, o atranka į darbo grupes galėtų vykti konkurso būdu.

Sukurtos koncepcijos

– Gal ribotos mokymo pajėgų galimybės? Už ką atsako Jūsų vadovaujamas Doktrinų ir koncepcijų skyrius?

– Mūsų skyrius atsako už MDV leidinių organizavimą. Skyriuje šiuo metu dirba 1 civilis darbuotojas ir 5 karininkai, turintys pėstininkų specialybės kodus. Prisipažinsime, kad mums vieniems gana sudėtinga rengti leidinius, skirtus visoms kariuomenės rūšims. Esant tokiems pajėgumams, įmanomas tik labai minimalus leidinių parengimas. Šiuo metu mes daugiausia dėmesio skiriame leidinių rengimo procesui organizuoti. Karinių pajėgų mokymo centrų galimybės rengti kovinio rengimo vadovėlius taip pat yra ribotos.

– Jeigu ne paslaptis, kokias koncepcijas esate sukūrę?

– Galėčiau paminėti keletą, kurios įgyvendintos per paskutinius trejus metus. Civilių tarnautojų karinis rengimas, PKTK, t. y. privalomosios karo tarnybos karių naujo rengimo sistema, kuri galėtų būti pagrindu rengiant profesinės karo tarnybos karius, ir leidinių rengimo koncepcija. Taip pat norėčiau paminėti projektą, kuris jau baigiamas rengti. Mano skyriaus kariai, bendradarbiaudami su Gynybos politikos planavimo departamentu ir Gynybos štabu, rengia Lietuvos karinę doktriną. Kaip minėjau, leidinių rengimo tvarka – ilgas procesas: nuo poreikio analizės, planavimo, darbo grupių sudarymo iki aprobavimo, leidybos, leidinių paskirstymo ir tų pačių leidinių analizės.

– Ar nebūtų naudinga šiam darbui pritraukti atsargos karininkus?

– Žinoma. Apie tai mes seniai galvojame. Galėtume bendrauti su buvusiais bataliono vadais, su tais karininkais, kurie tarnavo įvairiose misijose. Jie turi daug patirties ir galėtų tapti mūsų bendradarbiais. Tokiam požiūriui, atrodo, pritaria ir kariuomenės vadas.

– Gal pamėgintume apibendrinti šį pokalbį, kokios būtų jūsų išvados?

– Noriu konstatuoti, kad jau yra nustatyta leidinių rengimo tvarka. Krašto apsaugos ministras praėjusių metų pabaigoje įsakymu patvirtino pagrindinį mūsų dokumentą – „Dėl Būtinųjų kovinio rengimo leidinių rengimo ir leidybos tvarkos aprašo patvirtinimo“. Dabar visiems aišku, kaip šis procesas bus vykdomas. Vadovaudamasis minėtu įsakymu, kariuomenės vadas patvirtino „Būtinųjų kovinių leidinių katalogą“. Jau žinome, kokius leidinius reikia rengti. Kariuomenės transformacijos plano gairėse numatyta, kad Jungtinis štabas rengs Jungtinių pajėgų doktriną, pajėgų lygmens ir funkcines doktrinas. Kovinio rengimo leidiniams rengti – atvira kūrybos erdvė.

Juozas Pocius
Rimo Vilavičiaus nuotraukos